

DOI: 10.7251/GFP1303255I

UDC: 343.1(497.6)

Stručni rad*Datum prijema rada:*
28. jun 2013.*Datum prihvatanja rada:*
28. jun 2013.**Svjetlana
Ivanović***asistent, Pravni fakultet
Univerziteta u Tuzli*

Prava i obaveze oštećenog tokom krivičnog postupka u pravu bosne i hercegovine

Sažetak: U ovom radu razmatra se pojam oštećenog u kontekstu krivičnog postupka, u odnosu na pojam žrtve, u mnogo širem okviru. Takođe su obrađena neka od osnovnih prava koje oštećenom pripadaju tokom krivičnog postupka, ali i obaveze kojih se dužan pridržavati. Kroz pozitivne zakonske odredbe koje se primjenjuju na teritoriju Bosne i Hercegovine, ne zanemarujući ni stavove relevantnih pravnih teoretičara, kroz ovaj rad učinjen je pokušaj bližeg određenja položaja ovog procesnog subjekta i prijedlozi u cilju njegovog poboljšanja.

Ključne riječi: krivični postupak, oštećeni, prava oštećenog u krivičnom postupku, krivični postupak u Bosni i Hercegovini.

UVOD

Oštećeni je osoba kojoj je krivičnim djelom povrijeđeno ili ugroženo neko lično i/ili imovinsko pravo.¹ U tom svojstvu se

¹ Čl. 20., st. 1., t. h, Zakon o krivičnom postupku Bosne i Hercegovine, Sl. glasnik BiH, br. 3/03, 32/03, 36/03, 26/04, 63/04, 13/05, 48/05, 46/06, 76/06, 29/07, 32/07, 53/07, 76/07, 15/08, 58/08, 12/09, 16/09, 93/09. (dalje: ZKP BiH), čl. 21., st. 1., t. h, Zakon o krivičnom postupku Federacije Bosne i Hercegovine, Sl. novine FBiH, br. 35/03, 37/03, 56/03, 78/04, 28/05, 55/06, 27/07, 53/07, 64/07, 9/09, 12/10 i 8/13. (dalje: ZKP F BiH), čl. 20., st. 1., t. h, Zakon o krivičnom postupku Brčko Distrikta Bosne i Hercegovine, Sl. glasnik BD BiH, br. 10/03, 48/04, 6/05, 14/07, 19/07, 21/07, 2/08 i 17/09. (dalje: ZKP BD BiH) i čl. 20., st. 1., t. ž, Zakon o krivičnom

može naći i fizičko i pravno lice,² a predstavlja, sporednog krivičnopravnog subjekta,³ za razliku od tužioca, osumnjičenog, odnosno optuženog i suda, kao glavnih krivičnopravnih subjekata. Prava i dužnosti oštećenog u krivičnom postupku vezana su za njegovu osnovnu karakteristiku – da je oštećen krivičnim djelom, a nerijetka mogućnost je da se istovremeno radi i o žrtvi počinjenog krivičnog djela.⁴

Pojam žrtve vezan je za kriminalistiku i kriminologiju, dok materijalno krivično pravo poznaje termin pasivni subjekt.⁵ Međutim, krivično zakonodavstvo Bosne i Hercegovine (dalje: BiH) ne poznaje pojam žrtve, iako se ovaj pojam (kao i pojam oštećeni) često koriste kao sinonimi. Viktimologija, pojmovno definisana kao nauka o žrtvama,⁶ detaljno određuje navedeni pojam, uzroke i proces nastajanja žrtve, kao i posljedice ovog procesa.⁷

Oštećeni se, u krivičnoprocesnom smislu, razlikuje od žrtve u krivičnomaterijalnom smislu, koja se često naziva i pasivni subjekt krivičnog djela, bez obzira što postoje i oštećeni koji nisu pasivni subjekti krivičnog djela. Nasuprot tome, postoje i pasivni subjekti koji jesu oštećeni krivičnim djelom, ali se, bez obzira na to, ne pojavljuju u krivičnom postupku, kao što je to, primjera radi, slučaj kod krivičnog djela ubistva.⁸ Pojam oštećenog nekada se podudara i sa pojmom objekta krivičnog djela.⁹

Zakon o zaštiti svjedoka pod prijetnjom i ugroženih svjedoka BiH¹⁰, posebno je usmjeren na zaštitu žrtve u slučaju da se istovremeno radi i o svjedoku u krivičnom postupku.¹¹ Međutim, vrlo često žrtve krivičnih djela nemaju ovo svojstvo u okviru krivičnog postupka, pa su, u smislu datog legislativnog akta, nezaštićene.¹²

DETERMINACIJA POJMA OŠTEĆENOG I NJEGOVIH PRAVA I DUŽNOSTI

U pravnoj teoriji prevladava stav (kojem se i mi priklanjamo) da pojam oštećenog

postupku Republike Srpske, Službeni glasnik RS, br. 53/12. (dalje: ZKP RS). V. *Sijerčić-Čolić, H.*, Krivično procesno pravo – Knjiga I (Krivičnoprocesni subjekti i krivičnoprocesne radnje), 3. izdanje, Pravni fakultet Univerziteta u Sarajevu, Sarajevo, 2012., str. 231. i *Dautbegović, A., Pivić, N.*, Položaj oštećenog u krivičnom postupku Bosne i Hercegovine, Anali Pravnog fakulteta Univerziteta u Zenici, 5/2010, str. 8. i 9.

² *Sijerčić-Čolić, H.*, *ibidem*, te *Sijerčić-Čolić, H., Hadžiomerađić, M., Jurčević, M., Kaurinović, D., Simović, N. M.*, Komentari zakona o krivičnom postupku u BiH, Savjet Evrope i Evropska komisija, Sarajevo, 2005., str. 21.

³ *Sijerčić-Čolić, H.*, *ibidem*. *Upor.: Škulić, M.*, Krivično procesno pravo, Pravni fakultet u Beogradu, Beograd, 2011.

⁴ *Sijerčić-Čolić, H.*, *ibidem*, str. 232. *Upor.: Škulić, M.*, *ibidem*.

⁵ *Sijerčić-Čolić, H.*, *ibidem*. *Upor.: Škulić, M.*, *ibidem*.

⁶ Od *victima* (lat.) – žrtva, *logos*, (grč.) – nauka.

⁷ *Dautbegović, A., Pivić, N.*, Položaj oštećenog u krivičnom postupku Bosne i Hercegovine, Anali Pravnog fakulteta Univerziteta u Zenici, 5/2010, str. 9., *Bejatović, S.*, Krivično procesno pravo, JP Službeni glasnik, Beograd, 2010.

⁸ *Dautbegović, A., Pivić, N.*, *op. cit.*, str. 9. i 10., *Bejatović, S.*, *op. cit.*.

⁹ *Dautbegović, A., Pivić, N.*, *ibidem*, str. 10. *Upor.: Škulić, M.*, *ibidem*.

¹⁰ Sl. glasnik BiH, br. 3/03, 21/03, 61/04, 55/05.

¹¹ *Dautbegović, A., Pivić, N.*, *ibidem*, str. 12. *Upor.: Škulić, M.*, *ibidem*.

¹² Slično i: Statut Međunarodnog krivičnog suda za bivšu Jugoslaviju, Rezolucija UN-a, br. 827, od 25.05.1993.g., sa izmjenama shodno rezolucijama br.: 1166, 1329, 1411, 1431, 1481, 1597, 1660, 1837 i 1877, Pravilnik o postupku i dokazima Međunarodnog krivičnog suda za bivšu Jugoslaviju, br. IT/32/Rev. 26, verzija 46., od 20.10.2011.g. i Izmjene i dopune Pravilnika o postupku i dokazima Međunarodnog krivičnog suda za bivšu Jugoslaviju, br. IT/275, od 21.10.2011.g.

nije sporan, te da je on određen sa tri elementa i to:¹³ (a) Pravom, kao objektom povrede ili ugrožavanja, (b) Zakonskim obilježjima krivičnog djela, te (c) Konkretnim počinjenjem krivičnog djela. Oštećeni ima mogućnost da svoja prava u krivičnom postupku u BiH pokuša ostvariti sam, ali i uz pomoć zastupnika ili punomoćnika.¹⁴

Prava oštećenog

Iako se pravo na isticanje imovinskopravnog zahtjeva u toku krivičnog postupka ne veže direktno za pojam oštećenog,¹⁵ riječ je o jednom od značajnijih (iz, čini se, skromnog spektra) prava koja mu pripadaju. Još neka od **prava** koja oštećeni ima pravo koristiti u toku krivičnog postupka su da bude:

1. Obaviješten o nesprovođenju istrage, odnosno obustavi istrage (s obzirom da u oba slučaja oštećeni može podnijeti pritužbu na ovakvu odluku, u roku od osam dana, uredu tužioca);¹⁶
2. Upoznat sa rezultatima postupka pregovaranja o krivnji;¹⁷
3. Obaviješten o povlačenju optužnice i obustavljanju krivičnog postupka;¹⁸
4. Saslušan kao svjedok (i u istrazi i na glavnom pretresu);¹⁹
5. Prisutan na glavnom pretresu;

Naznačenome treba dodati i prava:

1. Da dá završnu riječ (u kojoj se može osvrnuti na dokaze koji potkrjepljuju imovinskopravni zahtjev),²⁰ i
2. Na žalbu na odluku o troškovima krivičnog postupka i imovinskopravnom zahtjevu,²¹

Navedenim se ne iscrpljuju prava oštećenog – na raspolaganju su mu i neka druga prava, pri čemu treba imati u vidu i mogućnost njihovog kumuliranja.²²

Obaveze/dužnosti oštećenog

Naspram izloženih prava, s druge strane, postoje i određene dužnosti oštećenog (koje nikako ne treba zanemarivati), od kojih se čini posebno značajnim navesti:

¹³ Dautbegović, A., Pivić, N., *ibidem*, str. 10., i Bejatović, S., *op. cit.*

¹⁴ Dautbegović, A., Pivić, N., *ibidem*, str. 13., Bejatović, S., *op. cit.*, kao i Bubalović, T., „Jednakost oružja“ i njegova afirmacija u okviru prava na obranu, u: *Savremene tendencije krivičnog procesnog prava u Srbiji i regionalna krivičnoprocesna zakonodavstva – normativni i praktični aspekti*, Misija OSCE, Beograd, 2012., str. 215. – 235.

¹⁵ Sijerčić-Čolić, H. et al., *op. cit.*, str. 21., odnosno čl. 194. i 195. ZKP BiH; čl. 208. i 209. ZKP F BiH; čl. 194. – 195. ZKP BD BiH, i čl. 104. i 105. ZKP RS.

¹⁶ Čl. 216. ZKP BiH; čl. 231. ZKP F BiH; čl. 216. ZKP BD BiH, te čl. 224. ZKP RS, odnosno čl. 224. ZKP BiH; čl. 239. ZKP F BiH; čl. 224. ZKP BD BiH, i čl. 232. ZKP RS. Takođe, v. Dautbegović, A., Pivić, N., *ibidem*, str. 14. i 15.

¹⁷ Čl. 231. ZKP BiH, čl. 246. ZKP F BiH, čl. 231. ZKP BD BiH, i čl. 246. ZKP RS.

¹⁸ Čl. 232. ZKP BiH, čl. 247. ZKP F BiH, čl. 232. ZKP BD BiH, i čl. 247. ZKP RS.

¹⁹ Čl. 81., 86. i 264. ZKP BiH, čl. 90., 100. i 279. ZKP F BiH, čl. 81., 86. i 264. ZKP BD BiH, te čl. 146., 151. i 279. ZKP RS. *Upor.: Škulić, M., op. cit.*

²⁰ Čl. 277. ZKP BiH, čl. 292. ZKP F BiH, čl. 277. ZKP BD BiH, i čl. 292. ZKP RS.

²¹ Čl. 293. ZKP BiH, čl. 308. ZKP F BiH, čl. 293. ZKP BD BiH, kao i čl. 307. ZKP RS. *Upor.: Škulić, M., op. cit., Bejatović, S., op. cit., Bubalović, T., Pravni lijekovi u kaznenom postupovnom pravu, Dušević & Kršovnik, Rijeka, 2011., str. 68. i dalje, Bubalović, T., Pravo na žalbu u kaznenom postupku, Bemust, Sarajevo, 2006, str. 260.*

²² Tako prema: Sijerčić-Čolić, H., *op. cit.*, str. 232. – 234., Bubalović, T., Pravni lijekovi u kaznenom postupovnom pravu, *ibidem*, str. 70, Bubalović, T., Pravo na žalbu u kaznenom postupku, Sarajevo, 2006, str. 261. i 262.

1. Odazivanje se na uredan poziv;
2. Svjedočenje (u okviru položaja oštećenog kao aktivnog dokaznog sredstva);
3. Poštovanje suda, reda i discipline,²³

I ovdje, svakako, treba imati u vidu i druge dužnosti/obaveze oštećenog u okviru krivičnog postupka.²⁴ Takođe, na ovom mjestu čini se uputnim napomenuti kako oštećeni ne može, bez određenih posljedica, svoje dužnosti prekršiti ili zanemariti.²⁵

OŠTEĆENI KAO „AKTIVNO DOKAZNO SREDSTVO“

Posmatra li se položaj oštećenog u kontekstu aktivnog dokaznog sredstva, potrebno je imati u vidu da on može biti jako važan izvor saznanja o pravno relevantnim činjenicama koje je neophodno utvrditi tokom krivičnog postupka. Odatle potiče mogućnost (ali, i kao potreba) saslušanja oštećenog kao svjedoka. Nije zanemariva ni okolnost da je oštećeni često osoba prema kojoj je krivično djelo i učinjeno, pa, stoga, pored izvršioca krivičnog djela ima i najviše saznanja o toku izvršenja istog.

Oštećeni nije obavezan svjedočiti – takva njegova uloga je fakultativna. Ukoliko se sasluša, primjenjuju se ista pravila kao i u slučaju saslušanja drugih svjedoka (osim u posebnim slučajevima, predviđenim zakonskim odredbama). No, u kontekstu sudske psihologije, uputno je u ovom slučaju cijeniti i okolnost da je oštećeni zainteresovan za ishod krivičnog postupka. U okviru navedenog je svakako i obaveza ovlaštenog lica da se prije saslušanja svakog svjedoka provjeri njegov odnos sa osumnjičenim, odnosno optuženim, ali i sa oštećenim.²⁶

Ne odstupajući od naznačenog konteksta, od značaja je imati u vidu i mogućnost stigmatizacije oštećenog, ali i zastrašivanja od strane osumnjičenog, odnosno optuženog. Jedan od posebnih slučajeva odnosi se na saslušanje oštećene maloljetne osobe, pri čemu se mora postupati obazrivo, kako saslušanje ne bi štetno uticalo na njeno psihičko stanje. Iz istih razloga, maloljetnik se sasluša uz prisustvo psihologa, pedagoga ili druge stručne osobe.²⁷ Osim toga, saslušanje se obavezno snima audio ili audio-vizuelnim sredstvima, kada se sasluša mlađi maloljetnik oštećen krivičnim djelom.²⁸ Oštećenog nije dozvoljeno ispitivati o njegovom seksualnom životu prije izvršenog krivičnog djela, a ukoliko se to desi, na takvom iskazu nije dopušteno zasnovati sudsku odluku.²⁹ Prethodno navedeno posebno se primjenjuje u okviru pravila o dokazima u slučajevima seksualnih delikata, obzirom da su neprihvatljivi dokazi koji se odnose na ranije seksualno iskustvo, ponašanje ili seksualnu orijentaciju oštećenog.³⁰

²³ Čl. 242. ZKP BiH, čl. 257. ZKP F BiH, čl. 242. ZKP BD BiH, i čl. 257. ZKP RS.

²⁴ *Sijerčić-Čolić, H., op cit., str. 234.*

²⁵ Sud će kazniti novčanom kaznom do 5.000,00 KM oštećenog koji u podnesku ili usmeno vrijeđa sud, u formi rješenja, protiv kojeg je dopuštena žalba, (čl. 150. ZKP BiH) a to može učiniti i u slučaju ako su njegovi postupci usmjereni na odugovlačenje krivičnog postupka (čl. 211. ZKP BiH). Ukoliko oštećeni koji je prisutan na glavnom pretresu ometa red ili se ne pokorava naređenjima sudije, bit će upozoren, pa ukoliko je upozorenje bilo bezuspješno, može se narediti udaljenje iz sudnice, uz novčanu kaznu do 10.000,00 KM (čl. 242. ZKP BiH).

²⁶ Čl. 86. ZKP BiH, čl. 100. ZKP F BiH, čl. 86. ZKP BD BiH, i čl. 151. ZKP RS.

²⁷ Čl. 86. ZKP BiH, čl. 100. ZKP F BiH, čl. 86. ZKP BD BiH, i čl. 151. ZKP RS.

²⁸ Čl. 90. ZKP BiH, čl. 104. ZKP F BiH, čl. 90. ZKP BD BiH, i čl. 155. ZKP RS.

²⁹ Čl. 86. ZKP BiH, čl. 100. ZKP F BiH, čl. 86. ZKP BD BiH, i čl. 151. ZKP RS.

³⁰ Čl. 264. ZKP BiH, čl. 279. ZKP F BiH, čl. 264. ZKP BD BiH, i čl. 279. ZKP RS, kao i *Sijerčić-Čolić, H., op cit.,*

Specifične kategorije svjedoka predstavljaju svjedoci koji su suočeni sa prijetnjama, kao i ugroženi i zaštićeni svjedoci.³¹ Uz dato, treba imati u vidu da se, kao pasivno dokazno sredstvo, oštećeni pojavljuje u okviru mogućeg podvrgavanja radnjama koje su protivne njegovoj volji, kao što su: vještačenje duševnog stanja, vještačenje tjelesnih povreda, uzimanje krvi i drugo.³²

PРАВНА REGULACIJA STATUSA OŠTEĆENOG U BIH-U

Prema pravu BiH-a, oštećeni je, bezmalo, isključen iz krivičnog postupka, što se može objasniti posljedicom oblikovanja tog postupka kao spora dvije ravnopravne stranke, pri čemu se položaj oštećenog svodi na položaj svjedoka.³³ Oštećeni, izuzetno, prema odredbama ZKP-u RS-a, a za krivična djela koja se gone po prijedlogu oštećenog, podnosi takav prijedlog tužiocu, u roku od tri mjeseca od dana saznanja za krivično djelo i njegovog učinioa.³⁴ Inače, nema mjesta za shvatanje položaja oštećenog kao ovlaštenog tužioca, u smislu privatne tužbe, niti kao supsidijarnog tužioca, ako se uzmu u obzir krivična djela koja se gone *ex officio*.³⁵

U fazi istrage, oštećeni ima pravo prijaviti krivično djelo, ali to pravo istovremeno pripada i bilo kojem drugom građaninu. Čini se kako, istovremeno, nedostaje legislativno rješenje koje bi obavezivalo nadležne organe da pruže oštećenom potrebne informacije o daljem postupku i pouke o pravima koja bi mogao ostvariti.³⁶

U postupku optuživanja, koji egzistira kao svojevrsna veza između istrage i glavnog pretresa,³⁷ oštećeni ima određena (minimalna) prava. Ona su, isključivo, vezana za pregovaranja o krivnji i povlačenju optužnice, i to samo u pravcu obaveznog obavještanja, dok izjašnjenje oštećenog o toku i rezultatu naznačenih (pod)faza krivičnog postupka nije predviđeno.³⁸

U okviru zakonskih odredbi o glavnom pretresu može se indirektnim putem zaključiti da je propisana obaveza informisanja oštećenog o toku postupka.³⁹ Izgleda kao nesporno da bi direktna odredba, koja bi propisivala obavezu pozivanja oštećenog na glavni pretres, bila umnogome kompatibilnija Okvirnoj odluci Vijeća Evropske unije, od 15.03.2001.g., o položaju žrtava u krivičnim postupcima.⁴⁰

str. 234. – 235. *Upor.: Škulić, M., op. cit.*

³¹ Dautbegović, A., Pivić, N., *op cit.*, str. 22.; *Pogl. šire* i odgovarajuće odredbe Zakona o zaštiti svjedoka pod prijetnjom i zaštićenih svjedoka, kao i Bejatović, S., *op. cit.*

³² Čl. 108. i 109. ZKP BiH, čl. 122. i 123. ZKP F BiH, čl. 108. i 109. ZKP BD BiH, kao i čl. 172. i 173. ZKP RS; Sijerčić-Čolić, H., *ibidem*, str. 236.

³³ Dautbegović, A., Pivić, N., *ibidem*, str. 12., Bejatović, S., *ibidem*; Bubalović, T., „Jednakost oružja“ i njegova afirmacija u okviru prava na obranu, *op cit.*, str. 215. – 235.

³⁴ Čl. 213. ZKP RS.

³⁵ Dautbegović, A., Pivić, N., *ibidem*, str. 13.

³⁶ Dautbegović, A., Pivić, N., *ibidem*, str. 14.

³⁷ Sijerčić-Čolić, H., *ibidem*, str. 59., Bejatović, S., *op. cit.*

³⁸ Dautbegović, A., Pivić, N., *op cit.*, str. 17., Bejatović, S., *ibidem*.

³⁹ Prije početka glavnog pretresa oštećeni koji do tada nije podnio imovinskopravni zahtjev mora se podučiti da ga može podnijeti do završetka glavnog pretresa, odnosno pretresa za izricanje krivičnopravne sankcije pred sudom; oštećeni ima pravo i na završnu riječ, te na pouku o pravnom lijeku. Šire *pogl.: Dautbegović, A., Pivić, N., ibidem*, str. 18. i 19.

⁴⁰ Dautbegović, A., Pivić, N., *ibidem*, str. 19., Bejatović, S., *ibidem*.

Iz svega navedenog proizilazi da je neophodno unaprijediti mogućnost učešća oštećenog u prezentiranju činjenica i dokaza, te na taj način približiti njegov položaj položaju stranke.⁴¹

Značajna rješenja na polju međunarodnog krivičnog prava o pravima oštećenog nude dokumenti Ujedinjenih naroda (Deklaracija o temeljnim pravima žrtve krivičnih djela i zloupotrebe moći),⁴² te Konvencija protiv transnacionalnog organiziranog kriminaliteta sa pripadajućim protokolima), preporuke Vijeća ministara Vijeća Evrope [R (85)11, R(87)4, R(87)18, R(87)21 i R(06)8] i drugi propisi.

ZAKLJUČNE NAPOMENE

I dok brojna nacionalna zakonodavstva, a uporedo s njima i međunarodni krivični sudovi, teže ka jačanju prava oštećenog u cilju istovremenog ostvarenja dva cilja: poticanja njegove saradnje i učešća u rasvjetljavanju krivičnog djela u okvirima krivičnog postupka i što šire i efikasnije zaštite prava i interesa oštećenog, procesnopravni položaj oštećenog u BiH, nasuprot tome, širokim koracima „grabi“ ka marginalizaciji i sužavanju tih istih prava. Pri tome, neprecizno su regulisana i ona skromna prava koja su kroz legislativna rješenja namijenjena oštećenom. To iako je reforma krivičnog zakonodavstva u BiH 2003. godine vršena upravo u cilju usklađivanja domaćeg krivičnog zakonodavstva sa međunarodnom sudskom praksom i aktuelnim standardima u oblasti zaštite ljudskih prava.

Pravo na podnošenje imovinskopravnog zahtjeva ima osoba koja ovakav zahtjev može ostvariti u okviru parničnog postupka. Oštećeni u okviru imovinskopravnog zahtjeva može predložiti provođenje postupka medijacije, do završetka glavnog pretresa. U presudi kojom optuženog oglašava krivim, sud može oštećenom dosuditi imovinskopravni zahtjev u cjelini ili djelimično, a za ostatak ga uputiti na parnični postupak. Isto tako, sud može oštećenog uputiti da imovinskopravni zahtjev u cjelini ostvaruje u parničnom postupku. Na dati način će svakako postupiti ukoliko donese presudu kojom se optuženi oslobađa optužbe ili kojom se optužba odbija ili kad rješenjem obustavi krivični postupak.

Ukoliko se oštećeni saslušava kao svjedok, u fazi istrage, upitat će se da li želi u krivičnom postupku ostvarivati imovinskopravni zahtjev. Ukoliko do glavnog pretresa ovakav zahtjev ne bude postavljen, o istom pravu oštećeni će biti poučen prije početka glavnog pretresa.

⁴¹ Dautbegović, A., Pivić, N., *ibidem*, str. 16., Bejatović, S., *ibidem*, Bubalović, T., „Jednakost oružja“ i njegova afirmacija u okviru prava na obranu, *op cit.*, str. 215. – 235.

⁴² Donesena na Opštoj skupštini UN-a, 1985. godine.

LITERATURA:

- Bejatović, S., Krivično procesno pravo, JP Službeni glasnik, Beograd, 2010.
- Bubalović, T., „Jednakost oružja“ i njegova afirmacija u okviru prava na obranu, u: Savremene tendencije krivičnog procesnog prava u Srbiji i regionalna krivičnoprocesna zakonodavstva – normativni i praktični aspekti, Misija OSCE, Beograd, 2012.
- Bubalović, T., Pravni lijekovi u kaznenom postupovnom pravu, Dušević & Kršovnik, Rijeka, 2011.
- Bubalović, T., Pravo na žalbu u kaznenom postupku, Bemust, Sarajevo, 2006.
- Dautbegović, A., Pivić, N., Položaj oštećenog u krivičnom postupku Bosne i Hercegovine, Anali Pravnog fakulteta Univerziteta u Zenici, 5/2010.
- Sijerčić-Čolić, H., Hadžimeragić, M., Jurčević, M., Kaurinović, D., Simović, N. M., Komentari zakona o krivičnom postupku u BiH, Savjet Evrope i Evropska komisija, Sarajevo, 2005.
- Sijerčić-Čolić, H., Krivično procesno pravo – Knjiga I (Krivičnoprocesni subjekti i krivičnoprocesne radnje), 3. izdanje, Pravni fakultet Univerziteta u Sarajevu, Sarajevo, 2012.
- Sijerčić-Čolić, H., Krivično procesno pravo – Knjiga II (Tok redovnog krivičnog postupka i posebni postupci), 3. izdanje, Pravni fakultet Univerziteta u Sarajevu, Sarajevo, 2012.
- Škulić, M., Krivično procesno pravo, Pravni fakultet u Beogradu, Beograd, 2011.
- Legislativa i supranacionalni dokumenti:
- Deklaracija o pravima i pomoći žrtvama, usvojena od strane Opšte skupštine UN, 29.11.1985. godine.
- Deklaracija o temeljnim pravima žrtve krivičnih djela i zloupotrebe moći, donijeta od strane Opšte skupštine UN, 1985. godina.
- Izmjene i dopune Pravilnika o postupku i dokazima Međunarodnog krivičnog suda za bivšu Jugoslaviju, br. IT/275, od 21.10.2011. godine.
- Konvencija protiv transnacionalnog organiziranog kriminaliteta, usvojena Rezolucijom Generalne skupštine UN-a, br. 55/25, od 15.11.2000. godine, sa pripadajućim protokolima.
- Pravilnik o postupku i dokazima Međunarodnog krivičnog suda za bivšu Jugoslaviju, br. IT/32/Rev. 26, verzija 46., od 20.10.2011.
- Preporuke Vijeća ministara Vijeća Evrope, br. R (85)11, R(87)4, R(87)18, R(87)21 i R(06)8.
- Statut Međunarodnog krivičnog suda za bivšu Jugoslaviju, Rezolucija UN-a, br. 827, 25. 05. 1993., sa izmjenama shodno Rezolucijama br. 1166, 1329, 1411, 1431, 1481 1597, 1660, 1837 i 1877.
- Zakon o krivičnom postupku BD BiH, Službeni glasnik BD BiH, br. 10/03, 48/04, 6/05, 14/07, 19/07, 21/07, 2/08 i 17/09.
- Zakon o krivičnom postupku BiH, Službeni glasnik Bosne i Hercegovine, br. 3/03, 32/03, 36/03, 26/04, 63/04, 13/05, 48/05, 46/06, 76/06, 29/07, 32/07, 53/07, 76/07, 15/08, 58/08, 12/09, 16/09, 93/09.
- Zakon o krivičnom postupku F BiH, Službene novine FBiH, br. 35/03, 37/03, 56/03, 78/04, 28/05, 55/06, 27/07, 53/07, 64/07, 9/09, 12/10 i 8/13.
- Zakon o krivičnom postupku RS, Službeni glasnik RS, br. 53/12.
- Zakon o zaštiti svjedoka pod prijetnjom i ugroženih svjedoka, Službeni glasnik Bosne i Hercegovine, br. 3/03, 21/03, 61/04, 55/05.

Svjetlana Ivanović

lawyer

Assistant at the University of Tuzla

Rights and Obligations of the Damaged During Criminal Law in Bosnia and Herzegovina

Summary: This paper discusses the concept of damaged subject, in context of the criminal proceedings, and in correlation to the concept of victim, in a much wider context. Some of the basic rights that belong to the damaged subject during the criminal proceedings are also discussed, along with obligations which damaged subject is required to abide by. Through positive legal provisions applicable in the territory of Bosnia and Herzegovina, not neglecting the views of relevant theorists of law, this paper attempts to closely determine the position of the damaged subject, as well as to suggest some possibilities resulting in its improvement.

Keywords: criminal proceedings, damaged subject, the right of the damaged subject in criminal proceedings, criminal proceedings in Bosnia and Herzegovina.
